

stabilirea relațiilor interpersonale optime; focalizarea pe soluționarea problemelor instructive-educative și sociale [2; 3; 4; 5].

Cu siguranță că teoria motivației și autoactualizării personalității (Maslow A.) nu trebuie să rămână doar pe hârtie / în cărțile de specialitate, ea trebuie să devină o călăuză în viața fiecărui om, cu atât mai mult a cadrului didactic, care este persoana ce este datoare să activeze și să asigure satisfacerea trebuințelor de ordin superior ale discipolilor săi.

BIBLIOGRAFIE

1. CUZNEȚOV, LARISA. *Filosofia și axiologia educației*. Chișinău: Primex-com SRL, 2017.
2. HENNESSY, C. (coord. și editor). *Totul despre psihologie. Psihologia în imagini*. București: Litera, 2019.
3. MARIN C., CĂLIN. *Teoria și metateoria acțiunii educative*. București: Aramis, 2003.
4. MASLOW, A. H. *Motivație și personalitate*. București: Editura Trei, 2007.
5. NECULAU, A. (coord. Științ.) *Manual de psihologie socială*. ED. A II-a revăzută. Iași: Polirom, 2004.

FORMAREA COMPETENȚEI SOCIALE A PREADOLESCENȚILOR PRIN STUDIAREA LIMBII ENGLEZE

*Enache Beatrice, profesor de limba engleză
Școala gimnazială „Al. Piru”, Bacău, România
Zagaievschi Corina, dr., conf. univ.
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU: 37.015:811.111

Abstract

Social competence is one of the eight key competences identified in the Recommendation of the European Parliament and the Council of the European Union. The determining factors, such as empathy, self-acceptance, purpose in life, control over the environment, personal development - are the basis of the concept of social competence, a concept that includes the knowledge, skills and attitudes that pre-adolescents need for their qualitative training, in order to social insertion into - in a flexible manner, in a society determined by frequent changes and intense interconnection.

The interactive approach of the English language can be a source and a resource for the development of analytical thinking, the structuring of social relations and the constructive management of feelings and emotions. The stimulating activities for learning the modern language in real contexts (intercultural projects, volunteering activities), can lead to opportunities to study and become full citizens in the large European family.

Key-words: social competence, preadolescents, autonomy, meaning in life, control over the environment.

Înainte de a înțelege procesul prin care limba engleză, ca activitate de timp liber sau ca obiect de studiu, contribuie la formarea competenței sociale a preadolescenților, este bine să ne amintim ce reprezintă această perioadă. Cunoscută și sub numele de pre-adolescent sau *tween*, este o etapă a dezvoltării umane care urmează copilăriei timpurii și precedentă adolescenței ([Wikipedia \(Engleză\)](#)). *Preadolescența*, pubertatea, stadiul de ieșire din copilărie, este perioada de trecere spre maturizare biologică generală. Schimbările fizice și biologice creează uneori stări de teamă, frustrare sau, din contra, stări euforice. Copiii sunt instabili afectiv în perioada de preadolescență, vulnerabili, sau irascibili și agitați [9]. Chelcea Septimiu, în *Enciclopedia de psihosociologie*, ne împărtășește o definiție simpatetică a acestei perioade ca „trecerea de la copilărie la vârsta adultă, caracterizată printr-o acută căutare de identitate, în care apar

elementele contradictorii cele mai vizibile în raporturile dintre generații” [2, p. 21]. Pe dimensiunea școlară, pubertatea / preadolescența situează copilul în clasele gimnaziale, unde trebuie să se adapteze trecerii de la un învățător, la mai mulți, diferiți. La această treaptă, învățarea devine activitate fundamentală, cresc cerințele și implicit responsabilitățile tânărului.

Pubertatea este perioada care constituie puntea de legătură între copilărie și maturitate, motiv pentru care în tabloul psihologic al pubertății întâlnim o îmbinare a unor particularități ce țin de mica școlaritate, cu altele care, într-o formă sau alta, le prefigurează pe cele ale adolescenților. Copilul / puberul: visează cu ochii deschiși; se joacă; relaționează, dar nu excelează prin subtilități de logică; manifestă o exuberanță / expansivitate motorie, dar știe să o canalizeze și să o controleze; dispune de o mai mare autonomie comparativ cu școlarul mic; dorește să-și impună opiniile, dar nu reușește întotdeauna, pentru că nu sunt bine conturate; rămâne, totuși, sensibil la sugestiile grupului din care face parte; contradicția între generații este necesară, dar nu trebuie transformată în conflict; este capabil de a pune o anumită distanță între el și părinți, dar este departe de a fi total independent etc. [8].

Educația de calitate pentru toți, care vine în întâmpinarea unei societăți ce nu mai are timp să aștepte, bazată pe conceptul de competențe-cheie, promovează necesitatea unor activități care au ca scop transformarea preadolescenților în adulți capabili să se integreze în lumea actuală, atât prin parcurgerea etapelor școlare obligatorii, cât și prin continuarea procesului de învățare pe tot parcursul vieții.

Un alt concept ce trebuie delimitat este cel de *competență socială*. În literatura de specialitate [4], [5], [6] există diverse opinii în raport cu definirea competenței sociale și structura acesteia. Într-o accepțiune simplă, competența socială vizează capacitatea unei persoane de a relaționa adecvat cu alte persoane, abilitatea de a coopera într-un grup sau, pur și simplu, de a se face plăcut de ceilalți, în diferite medii sociale. Cercetările realizate de-a lungul timpului au arătat că șansele de a deveni un adult competent social cresc, dacă vârsta, la care începe educația din acest punct de vedere, este mai mica. Astfel, un copil, care a reușit să relaționeze cu alte persoane, să coopereze și să colaboreze în cadrul unor activități la clasă sau în cadrul unor activități extrașcolare, se va descurca mai bine în activități similare la viitorul locul de munca și în societate. Competența socială reprezintă capacitatea unui individ de a colabora, de a face apel la ajutorul altuia, de a veni la întâlniri, de a transpune în cuvinte problemele sale, de a-și lua angajamente, de a-și ține promisiunile, de a se mobiliza și de a da dovadă de inițiativă. În accepțiunea noastră, competența socială este un ansamblu de intercondiționări de atitudini, capacități, cunoștințe în domeniul manifestărilor sociale ale persoanei.

Guillain André & Pry René (2012), construind definiția competenței sociale, avansează ideea ca aceasta are la bază două componente esențiale: *componenta cognitiv-practică* și *componenta inteligența socială*. Componenta cognitiv-practică depinde de numeroși factori, printre care apartenența culturală, vârsta și tipul de școlarizare. În acest sens, autorii constată faptul că componenta cognitiv-practică se dezvoltă odată cu școlarizarea, manifestându-se în comportamentul adaptativ al elevilor [4]. Sintetizând opiniile cercetătorilor expuse anterior, ajungem la concluzia că, în linii mari, competența socială se manifestă prin:

- A afla aspecte cât mai noi, din domenii cât mai variate.
- A manifesta interes pentru obținerea de informații.
- Apropierea de alte persoane, într-un mod pozitiv și agreat.
- Exprimarea liberă a dorințelor și a preferințelor, precum și a tendinței de acțiune.

- A lua decizii independent.
- A prezenta alegerea altora, în situația în care se oferă sugestii foarte bune.
- A exprima sentimentele, atât pozitive, cât și cele negative, într-o manieră culturalizată.
- A câștiga acces, a primi și a oferi invitații de activitate împreună cu alți copii.
- A aduce contribuții relevante la o activitate desfășurată împreună cu alții.
- A realiza o activitate într-un grup care nu este omogen din punct de vedere etnic, religios ori al vârstei.

Competența socială, alături de celelalte competențe-cheie ale secolului XXI, conturează personalitatea și comportamentul acesteia pentru a fi capabilă să facă față cerințelor educaționale, cerințelor societății, și chiar provocărilor vieții de zi cu zi. Astfel, competența socială, în cazul preadolescenților, se referă la „efortul de a atinge perfecțiunea, adică de realizarea adevăratului potențial al persoanei” [7, p. 100].

Competența socială este dobândită din experiențele de viață, din familie (deci, prin educație), prin interacțiunile din cadrul grupurilor informale de prieteni și, mai târziu, prin interacțiunile de activitate profesională în diverse organizații. În acest context, valori ca: asertivitatea, grațitudinea, sprijinul reciproc, empatia, cooperarea, cunoașterea și rezolvarea problemelor interpersonale, prezentarea pozitivă de sine – reprezintă *competența socială*.

Cum s-ar putea dezvolta competența socială prin studierea limbii engleze, la vârsta preadolescenței?

Varietatea proiectelor și activităților *outdoor* sau *indoor* desfășurate într-o limbă străină, respectiv limba engleză, au potențialul de a le oferi elevilor o serie de coordonate educaționale și sociale precum: autonomia, auto-acceptarea, controlul asupra mediului, empatia, scopul în viață și, nu în ultimul rând, dezvoltarea personală.

Autonomia, văzută ca abilitatea de a lua decizii singur și de a susține aceste decizii prin acțiuni, este un proces esențial în etapa preadolescenței. În urma studiilor efectuate despre autonomie s-a constatat că preadolescenții se văd pe sine mult mai independenți, decât îi percep adulții [3, p. 372]. În acest sens, și participarea la concursuri de / în limba engleză, poate oferi preadolescentului posibilitatea desprinderii de ideile grupului de prieteni și aderarea la alte valori pe care le consideră importante pentru propria devenire. Meritele unui concurs de / în limba engleză, văzut și ca o provocare în altă limbă decât cea maternă, se regăsesc în faptul că elevul învață să-și fixeze singur anumite obiective, este responsabil pentru strategia construită, pentru a le atinge și acționează în conformitate cu scopurile personale. Din suportul și dezvoltarea autonomiei rezultă o altă coordonată ce trebuie dezvoltată la această vârstă și anume, scopul (sau sensul) în viață. Și în acest caz, limba engleză, prin deschiderea globală pe care o are și caracterul său universal, poate constitui un scop în sine prin cunoașterea ei.

Dacă inițial se creează premisele unei învățări bilingve, considerând factorii educaționali care sugerează că structurile pentru dobândirea unei limbi străine, pe care subiectul să o deprindă ca limbă maternă și nu ca limbă țintă, se formează până în jurul vârstei de nouă ani, în preadolescență putem vorbi de debutul unei specializări lingvistice. Concret, dacă privim *sensul în viață* ca stabilirea unor direcții clare spre un anumit obiectiv, ca, de exemplu, lingvistic, putem spune că însușirea limbii engleze la nivel C2, proficiency – stăpânirea perfectă a limbii engleze și capacitatea de a o folosi în orice context: școlar, profesional, cercetare – poate deveni un scop suficient de motivant.

Aprofundarea studierii limbii engleze în școala (și nu numai), interesul acordat acesteia, ca disciplină de studiu, crearea contextelor educaționale favorabile de utilizare, oportunitatea conversațiilor cu vorbitori nativi, implicarea în varia activități propuse de profesor, au potențialul de a determina preadolescentul să-și găsească în limba engleză „rampa de lansare” dorită pentru integrarea pe piața muncii și în viața socială.

Mai mult decât atât, rezultatele bune obținute la limba engleză în școală pot duce spre un alt factor al competenței sociale, *controlul asupra mediului*.

Byork L. E. este de părere că mediul „formalizează comportamentul fiecărui individ, pentru a-i reduce variabilitatea, iar, la sfârșit, pentru a-l controla” [Apud Boboc, p. 165]. Discutabil, dacă ne gândim la „variabilitate” ca la însușirea temeinică, chiar din școală, a cunoștințelor într-o limbă străină. Învățarea limbii engleze, căci la ea ne referim, poate genera pentru preadolescent o serie de șanse, poate influența contexte propice pentru dezvoltarea valorilor personale și poate controla o arie largă de activități externe. Toate aceste oportunități relaționate cu nevoile proprii, conducând la abilitatea și priceperea de gestionare a mediului socio-educational.

Datorită orientărilor contemporane, limbile moderne ocupă un loc special în preferințele elevilor-preadolescenți, de aceea, depinde de măiestria profesorului ca în cadrul orelor de limbă engleză accentul să nu cadă doar pe internalizarea și externalizarea cunoștințelor, ci și pe experiențele de viață și valorile transmise.

De exemplu, curriculum-ul din Danemarca prevede cursuri de „klassens tid”, adică de *empatie*, în contextul cărora, cu ajutorul muncii în echipă, prin responsabilizarea în a-i ajuta pe ceilalți, prin competiția cu propria persoană, și nu cu alți colegi, se încurajează învățarea colaborativă [10]. În acest sens, ca toate obiectele de studiu, și disciplina limba engleză are resursele necesare pentru desfășurarea unor activități asemănătoare, care presupun *cooperarea* preadolescenților din medii sociale variate sau care au interese și aptitudini diferite, pentru a-i determina să se ajute reciproc, să identifice împreună probleme și soluții, să colaboreze pentru un scop comun și, mai ales, la un randament maxim.

Astfel, prin participarea la proiecte interculturale, activități de voluntariat, abordări didactice inter-, pluri- și transdisciplinare, preadolescenții își pot dezvolta abilități sociale precum *empatia*, văzută ca grija față de ceilalți și *auto-acceptarea*, văzută ca conștientizarea realităților personale. Orientarea tinerilor spre universul exterior, implicarea în activități bine motivate și care fac parte din aria lor de interes reprezintă, de fapt, un succes reciproc: progresul elevului – satisfacția profesorului.

Pe axa competenței sociale, fuzionarea tuturor factorilor socio-educationali menționați asigură *dezvoltarea personală* a preadolescenților, direcționându-i spre afirmarea și valorificarea potențialului individual.

În concluzie, având în vedere parcursul formativ al preadolescentului, se poate considera faptul că învățarea limbii engleze oferă oportunitatea adaptabilității la contextul european influențat din ce în ce mai mult de o interacțiune culturală complexă.

BIBLIOGRAFIE

1. BOBOC, I., Comportament organizațional și managerial. Fundamente psihologice și politologice. În: *Comportament organizațional*. București: Ed. Economică. 2003, volumul II, pp. 163 - 165.
2. CHELCEA, S.; ILUȚ, P. (eds.). *Enciclopedie de psihosociologie*. București: Ed. Economică. 2003.
3. RYFF, C. D.; Keyes, C. L. M. The structure of psychological wellbeing revisited. *Journal of personality and social psychology*. 1995, 69(4), pp. 100-106.
4. DADDIS, C., SMETANA J., Middle-class African American families' expectations for adolescents' behavioural autonomy. *International Journal of Behavioral Development*. 2005, 29(5), pp. 371-381.
5. GUILLAIN, A.; PRY, R. *Compétence et incompétence sociales chez l'enfant*. Montpellier: Presses universitaires de la Méditerranée, 2012.
6. HECKMAN, J. J.; KAUTZ, T. Hard evidence on soft skills. *Labour economics*. 2012, vol. 19, nr. 4, pp. 451-464.
7. HECKMAN, J. J.; KAUTZ, T. *Fostering and Measuring Skills: Interventions That Improve Character and Cognition*. Working Paper nr. 19656. Cambridge: National Bureau of Economic Research, 2013.
8. ZLATE, M. *Fundamentele psihologiei*. Iași: Polirom, 2009.
9. SĂLĂVĂSTRU, D. *Psihologia educației*. Iași: Polirom, 2004.
10. Morning Future. Newsroom: Empathy? In Denmark they're learning it in school. <https://www.morningfuture.com/en/article/2019/04/26/empathy-happiness-school-denmark/601/> (accesat: 08. 03. 2020).

AFECTIVITATE, EMOTIE ȘI EMPATIE ÎN LITERATURA PENTRU COPII

Nicoară Aurica, prof.

Școala Gimnazială „Mihail Sadoveanu”, Galați, România

Zagaievschi Corina, dr., conf. univ.

UPS „Ion Creangă” din Chișinău

CZU: 37.016:821:159.9

Abstract

Affection, feelings and emotions play a fundamental role in shaping human behavior and are shaped, in turn, by him. The diversity of children's texts reveals the many ways they teach them how to feel. Reading is a predominant subject in the studies of literary theory and, due to the integrative character of the didactics, it is circumscribed on its horizon, the specialists offering practical solutions by which the student becomes again of the book and the authentic understanding. Texts allow readers to live different experiences and feelings through the characters, to realize what it would be like to be someone else, including those who are not like them. This is why affectivity, emotions and empathy are categories of analysis that have the potential to advance critical theories regarding children's literature.

Key-words: affectivity, emotion, empathy, literature, children

Afecțiunea, sentimentele și emoțiile joacă un rol fundamental în modelarea comportamentului uman și sunt modelate, la rândul lor, de către acesta. În copilărie, oamenii învață cum să-și gestioneze sentimentele și cum să-și exprime emoția. Copiii sunt învățați ce ar trebui să simtă, și când, și pentru cine sunt adecvate anumite sentimente. Afectivitatea acestora este influențată și de emoțiile și atitudinile celor din jur, atitudinea afectivă, odată formată, asigurând constanță sentimentelor. Emoțiile pot fi declanșate de o situație reală sau una imaginară, fiind definite ca „stări afective, de scurtă durată, care traduc un specific al relațiilor cu un obiect sau o situație, deci au un caracter situațional” [1, p. 224]. Pe de altă parte, sentimentele sunt frecvent asociate cu atitudinea afectivă, Andrei Cosmovici considerându-le „ample structuri de tendințe și aspirații, relativ stabile, care orientează, organizează, declanșează și reglează conduita” [idem, p. 225].